

mt 12/11

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 22

ASIA: _____

Ministeri Tannerin raportti no S11.

Sofia

14/I 1922.

LÉGATION DE FINLANDE

No S 7.

MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES		
24 410 Sal.		22
9/3-22		
NUMÉRO	OBJET	DATE
5.	C22	

Herr Minister,

Öfversändande härmed i tre exemplar min rapport N:o S 11 af den 12 januari 1922 har jag äran hemställa om att Herr Ministern gochetsfullt vilje låta tillställa Republikens president ett af exemplaren.

Mottag, Herr Minister, försäkran om min utmärkta högaktning

Bukarest den 14 januari 1922.

V. Tamm

Herr Dr R. Holsti,
Finlands Utrikesminister,
etc. etc. etc.

Helsingfors.

FINLANDS CHARGÉ D'AFFAIRES' a.1. I S O F I A PAPPOR T N:o 8 11.

Ss. 1-3.

Tillvaratagandet af Finlands intressen i Bulgarien förre undertecknad aflemnat sine "lettres de créance."

Då innehållet i bilagorna till min skrifvelse No S 5 af den 10 januari/d.å. till Utrikesministern kan förefalla något egendomligt, i det att i bil. 1 föreslås, att jag måtte bemyndiga Holländska beskickningen i Sofia att visera pass för resa till Finland, äro följande upplysningar på sin plats.

Under vistelsen i Konstantinopel omnämnde för mig envoyén Wallenberg, att han på eget initiativ /enar han afven är ackrediterad hos konung Boris/ påtagit sig att bevaka Finlands intressen i Bulgarien.

Stor blef min öfverraskning, då jag under egendomliga förhållanden i Sofia fick afveta, att Sverige emellertid icke var den enda makt, som beskyddade Finlands intressen i Bulgarien.

Holländske envoyén i Sofia, hr Nieuwenhuis, hade jag tvenne gånger besökt, utan att råka honom hemma. Den 9 november, af resedagen, uppringde mig i telefon chefen för protokollet i bulgariska utrikesministeriet, hr Sarafow, meddelande, att holländske ministern för honom uttalat önskan att bli förd tillsammans med mig, enar "la Légation des Pays-Bas à Sofia est chargée des intérêts finlandais en Bulgarie". Jag begaf mig då till holländska beskickningen, där jag med minister Nieuwenhuis hade ett samtal på en timme. Inledningsvis sade jag, som saken var, att meddelandet om att H. Mjts beskickning i Sofia tillvaratagit Finlands intressen, kom för mig som en fullständig öfverraskning, enar mitt ministerium intet meddelat

UTRIKESMINISTERIET		
No 24/410 Sal. D. 1922		
9/3-22	4	Lil.
HMA	OBAS. J	ASIA
5.	C 22	

1/ Hr Nieuwenhuis sade mig, att han fått mig härom. Hr Nieuwenhuis sade mig, att han fått de finska intressena i arf af sin företrädare.

Af finska angelägenheter var det emellertid blott två saker som förekommit.

1/ Fru Amirschanianz..Änka efter missionären A. jämte tre döttrar, samtliga innehafvande finska pass, ~~hro~~ sedan ett 30-tal år bosatta i Varna, där de äga ett vackert hus. Detta hus togs under kriget i besittning af den tyska militären. Sedan tyskarna tvungits lemna huset, togo de allierade det i besittning /"som byte"/ och installerade där en militärkommission. Fru A. hänvände sig nu /likasom tidigare under tyskarnas tid ?/ till holländska beskickningen för att genom dess förmedling få återtaga sitt hus i besittning och utfå ett skadestånd på 200.000 leva. Dossiern rörande denna sak omfattar godt ett 100-tal sidor, men hann jag ej fördjupa mig i densamma. I saken har holländska beskickningen ej uppnått något resultat.

2/ Professor Strebulajeff, som i september riktat till holländska beskickningen en ansökan om att utfå finskt pass.

- Jag sade mig icke kunna göra några ~~några~~ uttalanden till holländske envoyén, enär jag saknade instruktioner från hemlandet, utan inskränkte mig till konstaterandet, att jag nu som chargé d'affaires var bemyndigad taga hand om förekommande finska ~~för~~anden i Bulgarien och bad jag hr Nieuwenhuis om vänligheten att bedja vederbörande i förekommande fall hänvända sig till mig.

1/ på min anhållan om nödiga uppgifter rörande våra relationer till Bulgarien i skrifvelse No 72 af 24 oktober 1920 har jag icke mottagit något svar.

Herr Strebulajeff.

en 60-års man, aflade mig i Sofia tvenne långa besök, närmast af enskild natur. Han är född i Helsingfors och tillhör den finska köpmannaslakten /talar utmärkt väl svenska/, kom vid unga ått till St. Petersburg, där han slutligen blef professor i arabiska & Orientaliska Akademin. Bobrikoff ville få hr Strebulajeff utnämnd till senator i Finland, men vägrade hr S. att reflektera på anbudet, emedan han helt ville ägna sig åt sin vetenskap och sitt bibliotek. Intriger /./ blefvo då i gångsatta mot honom, och han kommenderades som rysk generalkonsul till Skoplje /-den viktigaste provokationsposten för Ryssland i Balkan före kriget.-/. Genom olika öden hade hr S. nu hamnat ~~till~~ Sofia, där han fått en anspråkslös post vid "Narodnij bibliotek".

Hr Strebulajeff anhöll om att jag ville hålla hans mycket språkkunniga hustru /född engelska/ i åtanke, om jag behöfde skrifhjälp. Om sin passansökan hos hollandska beskickningen i Sofia sade hr S. ej ett ord. Om ryska beskickningen i Sofia sade hr S. icke vänliga ord.

Mitt intryck är, att hr S. är en ovanligt intelligent och förslagen person, hvilken, om han gifver sig in på politisk konspiration, verkligen kan vara farlig.- Om jag icke erhåller speciell instruktion angående hr Strebulajeff från Helsingfors, betraktar jag honom i enlighet med praxis som icke finsk medborgare.

Finland i bulgariska pressen.

I "L'Echo de Bulgarie", no 2460, 5/I 1922 ingår följande notis:

"Une nombreuse armée bolchéviste avec artillerie et cavalerie préparerait, selon les nouvelles parvenues de Moscou, une grande offensive contre la Carélie."

Bukarest den 12 januari 1922.

J. Faun

M. Rajil

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5.*

OSASTO: *C22.*

ASIA: _____

Ch. d'Affaires Harkösen raportti no S12.

Sofia.

26/5 1922.

Valtion
Monopoli-
ja muita
tuloja Bul-
gariassa.

Kirjelmässä No.361 viime huhtik.24 plth oli Lähetystöllä kunnia antaa Osastolle tietoja Romanian Valtion Monopolihallinnon tuloista finanssivuonna 1921 - 1922 sekä ilmoittaa, että toimenpiteihin oli ryhdytty samankaltaisten tietojen hankkimiseksi muista Balkanin maista.

ULKOASIAINMINISTERIÖ Lähetyks on nyt tilaisuudessa täyttämään tämän lupauksen
No 63/49 Sov. D. Bulgariaan nähden.

6/6-22	№	Liit.	Bulgarian Valtion monopoli- ja muita tuloja finans-
RYHMÄ	OSASTO	ASIASIVUONNA	1 p.huhtik.1921 - 31 p.maalisk.1922:

5.

C22.

1) savukkeiden ja muun tupakkatavaran bänderolien myynnistä	Leva 199,017,129:-
2) Tulitikkujen myynnistä	47,676,638:-
3) Savukepaperin ja pelikorttien myynnistä	71,166,801:-
4) Oluen hinnan määräämisestä	31,303,280:-
5) Muiden alkoholipitoisten juomien hintojen määräämisestä	93,000,000:-

Yhteensä Leva 442,163,848:-

Ylläolevan selitykseksi saa Lähetyks kunnioittaen ilmoittaa:

- 1) Kaiken tupakkatavaran valmistus ja kauppa on vapaa Valtion määräämillä hinnoilla. Tehtaiden, jotka ovat yksityisten käsissä, on Valtiolta ostettava bänderoli, jos mieli saada tuotteitaan myydä Bulgariassa. Valtiolle tuleva vero siis kannetaan bänderolin muodossa. Leikattu tupakka ja savukkeet ovat vientitavaroina bänderoliverosta vapautetut.
- 2) Tulitikkujen, savukepaperin ja pelikorttien maahantuonti sekä kauppa on Valtion monopoolina.
- 3) Oluen ja muiden alkoholipitoisten juomien valmistus on yksityisten käsissä. Valtio määrää ainoastaan hinnat ja kantaa tästä työstä veron. Siten saatuja veroja kutsutaan Valtion privilegiksi.

Ulkoasiainministeriö,

Kauppapoliittinen Osasto,

Helsinki.

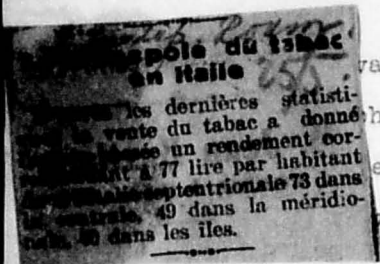
Tässä olevat tiedot on Lähetyksen pyynnöstä toimit-
tanut konsulinkandidaatti Sofiassa, Lakit. T:ri Chr. Lalo
Raikoff, joka selostuksessaan on sekottanut yhteen mono-
polituloja ja kulutusveroja. - Lähetyksellä toivoo kuiten-
kin raportin tällaisenaankin tarjoavan mielenkiintoa.

Kun tupakkavalmistevero Suomessa näkyy nykyään ole-
van ankaran arvostelun alaisena, ei Lähetyksellä malta olla
heenliittämättä "L'indépendance Roumaine'n", (Bukarest)
leikkettä, jossa on tietoja Italian tupakkamonopolin
aloista.

Bukarest 26 p. toukok. 1922.

Hanna Karlsson
Lähetyksiint., v. t. asiainhoitaja
Bukarestissa, Sofiassa ja Ateenassa.

1 liite.

Valtion
Monopoli-
ja muita
tuloja Bul-
gariassa.

Kirjelmässä No. 361 viime huhtik. 24 p:nä oli lähetystyksen kunnia antaa Osastolle tietoja Romanian Valtion Monopolihallinnon tuloista finanssivuonna 1921 - 1922 sekä ilmoittaa, että toimenpiteihin oli ryhdytty samankaltaisten tietojen hankkimiseksi muista Balkanin maista. Lähetystö on nyt tilaisuudessa täyttämään tämän lupauksen Bulgarianan nähden.

Bulgarian Valtion monopoli- ja muita tuloja finanssivuonna 1 p. huhtik. 1921 - 31 p. maalisk. 1922:

1) Savukkeiden ja muun tupakkatavaran <u>bänderolien myynnistä</u>	Leva 199,017,129:-
2) Tulitikkujen myynnistä	47,676,638:-
3) Savukepaperin ja pelikorttien myynnistä	71,166,801:-
4) Oluen hinnan määrittämisestä	31,363,280:-
5) Muiden alkoholipitoisten juomien hintojen määrittämisestä	93,000,000:-
	<u>Yhteensä Leva 442,153,848:-</u>

Ylläolevan selitykseksi see Lähetystö kunnioittaen ilmoittaa:

- 1) Kaiken tupakkatavaran valmistus ja kauppa on vapaa Valtion määrittämällä hinnoilla. Tehtaiden, jotka ovat yksityisten käsissä, on Valtiolta ostettava bänderoli, jos mieli saada tuotteitaan myydä Bulgariassa. Valtiolle tuleva vero siis kumotaan bänderolin muodossa. Leikattu tupakka ja savukkeet ovat vientitavaroina bänderoliverosta vapautetut.
- 2) Tulitikkujen, savukepaperin ja pelikorttien maahantuonti sekä kauppa on Valtion monopolina.
- 3) Oluen ja muiden alkoholipitoisten juomien valmistus on yksityisten käsissä. Valtio määrittää ainoastaan hinnat ja kantaa tästä työstä veron. Siten saatuja veroja kutsutaan Valtion privilegiksi.

Ulkosainministeriö,

Kauppapoliittinen Osasto,

Helsinki.

KAASSAINMINISTERIÖ

68/419 Sar. D.

6/6-22.

Osasto

Tässä olevat tiedot on Lähetyksen pyynnöstä toimit-
tanut konsulinkandidaatti Sofiassa, Lakit. T:ri Chr. Lalo
Raihoff, joka selostuksessaan on sekottanut yhteen mono-
polituloja ja kulutusveroja. - Lähetyksö toivoo kuiten-
kin raportin tällaisenaankin tarjoavan mielenkiintoa.

Kun tupakkavalmistevero Suomessa näkyy nykyään ole-
van ankeran arvostelun alaisena, ei Lähetyksö malta olla
oheenliittämättä "L'indépendance Roumaine'n", (Bukarest)
leikkelettä, jossa on tietoja Italian tupakkamonopolin
tuloista.

Bukarest 26 p. toukok. 1922.

**Le monopole du tabac
en Italie**

D'après les dernières statisti-
ques la vente du tabac a donné
l'année passée un rendement cor-
respondant à 77 lire par habitant
dans l'Italie septentrionale 73 dans
la centrale, 49 dans la méridio-
nale, 40 dans les îles.

MARCHE DE L'ETRANGER

Harjo Harjo
Lähetyksihti., v. t. asiainhoitaja
Bukarestissa, Sofiassa ja Ateenassa.

1 liite.

mt 11/11

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C.22

ASIA: _____

Craxi D'Affaires Hohenheim lempi: S.13. ¹²/622

Sofia

LÉGATION DE FINLANDE

No.S 121.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
66/419 Saldo 22.		
28/6 22.		
RYHMÄ		
5	C. 22.	

Herra Ministeri,

Täten on minulla kunnia kolmena kappaleena oheenliittää Sofia- raporttini No.S 13 t. k. 12 päivältä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän kunnioitukseni vakuutus,

Bukarest 12 p. kesäk. 1922.

Hannu Harjola
Lähetystösiht., v. t. asiainhoitaja.

Ins. C. J. A. Enckell,
Suomen Ulkoministeri,
Helsinki.

Bulgarian
tapahtu-
mat.

Bulgariasta viime viikkoina saapuneista tiedois-
ta on nähty, että maata on uhannut sisäpoliittiset selk-
kaukset, vieläpä mahdollisella ulkomaalaisten (Wrangelin)
väliintulolla. Sanomalehtien uutisista on ollut vaikea
muodostaa mielipidettä, siinä määrin ristiriitaisia ne
ovat olleet.

Kysymyksessä on Bulgarian hallitsijan ja hänen pää-
ministerinsä- Stamboulskin- välillä jo kauan aikea val-
linnut erimielisyys, joka sai äkillisen yhteentulon muodon,
kun Stamboulski puolueensa- agraarien- pitämäs-
sä 17:sta vuosikongressissa itse loukkasi ja antoi muiden
julkisesti loukata kuningasta. Loukkaaminen tapahtui siten,
että kongressin osanottajat Stamboulski ja koko ministe-
riö etunenässä panivat toimeen mielenosoituskulkueen, joka
lippuineen marssi pitkin Sofian katuja, antaen yleisön lu-
kea lipuistaan esim. tällaista: "Kuningas on valtaistuimel-
la, mutta ei hallitse", me vaadimme agraarien diktaturia"
j. n. e. Huippukohdan kuitenkin muodosti Stamboulskin pu-
he, joka käänöksensä oheenliitettiin. Puheen poliittisen
merkityksen voi lyhyesti resumoida näiten: uhkauksia kun-
ningasta ja vastapuolueita kohtaan.

Stamboulskin puheen johdosta kerrotaan kuninkaan
sanoneen, että armeija on hänen puolellaan. Kuninkaalla
lienee ulkomaan sympatiat puolellaan, sillä Stamboulskin
politiikalla, jonka jo melkein varmasti luullaan lähenty-
neen Neuvosto-Venäjää, ei ole ystäviä länessä.

Millä tavalla konflikti päättyi, on vaikea sanoa. Suo-
men sanomalehtien mukaan olisi Stamboulski jo eronnut,
mutta lienee tämä uutinen ennenaikainen. Ainakaan täkäläi-
seen ulkoministeriöön ei asiasta mitään tietoa ole saapu-
nut.

Uutiset punaisista lipuista, tasavallan julistamisesta y.m. lienevät saaneet alkunsa edellisestetuista kulkueista ja Stamboulin skin puheesta, jossa viitattiin tasavaltaan.

Wrangelin osuus tapahtumiin. Missä määrin huhussa, että vastapuolueet olisivat koettaneet Wrangelin Bulgariassa turvaa hakeneen ja saaneen armeijan (20,000 miestä, kuten Romanian Yleisesikunnasta on allekirjoittaneelle ilmoitettu, eikä, kuten Suomen lehdet ovat kertoneet, 30,000) avulla kaa-
taa Stamboulin skin agraarihallitukseen, on perää, on Bukarestista kaksin vaikea sanoa. (Agraarien kongressissa pidetyissä puheis-
sa on kyllä selvästi viitattu vastapuolueiden juoniin ulko-
maalaisten kanssa). Konstantinopolin lehdissä muistelee al-
lekirjoittanut nähneensä sellaisia lausuntoja, että Wrangel
olisi muodostanut valtion valtioon ja että Renskan Konstanti-
nopolissa oleva Korkea Kommissaari Kenraali Pellé ei olisi
suostunut antamaan Wrangelille turvapaikkaa Turkissa sen jäl-
keen kuin hänen armeijansa tuli Bulgariassa aseista riisutuk-
si. (Itse hän lienee nyt Jugoslaviassa ja miehet hajaantunei-
na Turkkiin, Kreikkaan ja Jugoslaviaan; erään suurvallan so-
tilasattashea, jonka kanssa pari päivää sitten oli asiasta
puhetta, ei sanonut kiinnittävänsä mitään huomiota siihen,
missä Balkanin maassa Kenraali Wrangel majoittuu). Stambou-
lin skin hallitus on Wrangelin aseista riisumisen selittänyt
sitä, että se on tapahtunut Suurlühettiläsneuvoston Sofiassa
toimivalle Commissione Interalliée Militaire de Contrôle'lle
antaman määräyksen mukaisesti. Todellisesta asianlaidasta
ilmoittaa m.m. tšekkiläinen ulkoministeriö kaipaavansa tietoja
eikä muuten näy panevan siihen erikoista huomiota.

Lähempiä tietoja agraarien kongressista. Osanottajia oli
noin 50,000. Vieraina oli Puolan, Tšekkoslovakian ja Baijerin
talonpoikien edustajia. Puolan edustajien etunenässä oli en-
tinen pääministeri Vitos, joka kokouksessa pitämässään pu-
heessa lausui m.m., että Bulgarian talonpojat näyttävät tien
koko Euroopalle. - Romaniassa pelätäänkin, että sen tsaranis-
tit (agraarit) tulevat saamaan vaikutteita Bulgariasta. Konstan-
tinopolissa ilmestyvä "Le Journal d'Orient" kirjoittaa, että

Bulgarian agraarien politiikalla on yleiseurooppalainen merkitys ja että kaikkien Balkanin maiden vastainen poliittinen kehitys tulee siitä riippuvaiseksi.-

Lähempiä tietoja Bulgarian agraari- ja muista puolueista. Agraareilla- nykyisen hallituksen puolueella- on Sobranassa ehdoton enemmistö kaikkien muiden puolueiden yli; sillä on 110 ääntä kaikista 200:sta. Toiset suurimmat puolueet ovat kommunistit, joilla on Sobranassa 42 edustajaa, ja demokraatit, joilla on 21; kokoomuksella on 21 edustajaa, sosialisteilla, liberaaleilla ja radikaaleilla muutamia kullakin.- Uudet vaalit ovat v.1924.

T.k.5 p:nä oli minulla kunnia lähettää Bulgarian tapahtumista seuraava chifferisanoma:

" Ulkoasiat

Helsingfors

"OOL yhdeksäs Notiserna finska tidningspressen "händelserna Bulgerien torde vara hög grad öfverdrifna pågående 17:de agrarpartiets kongress "fullt fredlig karaktär ehuru visserligen hotfulla yttranden tronen Stambouliniskis tal kongress- "sens öppnande ingå afsikt uppenbart tvinga kungen blifva lekboll agrarpartiets händer

Finlandia-".

✓
[Tämän raportin kirjoittaminen on valitettavasti viipynyt syystä, että Lähetyksellä ei ole tarpeellisia työvoimia.- Lähetyksen ainoa kanslia-apulainen on huhtik.10 p:stä asti, jolloin allekirjoittanut otti Lähetyksen haltuunsa, yksinomaan vienyt Lähetyksen diariota- v.1921 kirjeitä, vv.1920-1921-1922 sähkösanomia y.m., mikä työ sitä ennen oli kokonaan takaperajulla.]

Bulgaria ja Neuvosto-Venäjä. Hyvästä lähteestä, jonka olen luvannut olla mainitsematta, on minulle ilmoitettu, että Romanian hallitus on vakuutettu- vaikka suoransaisia todisteita ei liene olemassa- siitä, että Stambouliniskin hallitus ja Neuvosto-Venäjä pelaavat samaa peliä. Saman lähteen mukaan olisi Bulgarialla puolivirallinen missiomi myöskin bolshevikki- Ukrainassa, joko Harkovissa tahi Kievissä sekä sen lisäksi jonkunlainen agentti Odessassa. Romanian Yleisesikunnan salaisesta raportista 31 p.toukok.t.v.olen tilaisuudes-

sa esittämään seuraavan kohdan:

"On todisteita siitä, että Stamboulin skin hallitus on astunut Neuvosto- politiikan vaikutuspiiriin (sfera politica sovietice ruseşti). Genuassa on ollut lukuisia keskusteluja Rakovskin ja Stamboulin skin välillä tarkoituksella tehdä bolsheviki- propaganda Balkanin maissa tehokkaammaksi. Tässä tarkoituksessa on huomattavia rahasummia lähetetty Berlinistä Sofiaan siellä olevien bolshevikiagenttien käytettäväksi. Propaganda tapahtuu Stamboulin skin hallituksen tieteen."

Ei ehkä haitanne huomauttaa, että Bulgarian pahan suovat naapurit ennenkin ovat panneet kaikenlaisia huhuja liikkeelle Bulgariasta saattaakseen sen epäilyksen alaiseksi Ententen silmissä. Siten ollen sekä jonkun verran tuntien olosuhteita täällä luulen voivani tehdä sen huomautuksen, että yllämainittuihin väitteisiin on parasta suhtautua varovasti. - Toiselta puolen on taas moni sitä mieltä, että ei olisi ihme, jos Bulgaria nykyisessä nöyryyttäväs sä asemassaan ja revendikatsioniensa tyydyttämiseksi (pääsy Egean merelle y.m.) olisi pakotettu kääntämään katseensa Neuvosto- Venäjään.-

Kommunismi Bulgariassa. T.k.4 - 8 p:nä oli Sofiassa Bulgarian kommunistien 4:jäs kongressi. Se oli aivan erillään edellä kerrotuista tapahtumista. Vieraina oli Neuvosto- Venäjän delegaatti Vladimir Miljutin, Saksan kommunistien delegaatti Wilhelm Pick sekä Kreikan, Romanian ja muiden maiden kommunistien edustajia. Kongressissa pidettyjen puheiden mukaan on Bulgariassa 1512 kommunistijärjestöä, jotka yhteensä käsittävät 34,000 jäsentä. Kongressissa ei tapahtunut mitään erikoisempaa.

Bukarest 12 p. kesäk. 1922.

Haukka
Lähetystösiht., v.t. asioinnoittaja.

Bulgarian Pääministerin Stamboulinskin Bulgarian agraaripuolueen
pitämän 17:sta vuosikongressin avajaisissa Sofiassa 28 p.toukok.
1922.

- Palaan Genuasta, jossa neljäneljättä eri maata oli edustettuna. - Agraariliike alkoi Bulgariassa vasta viisikolmatta vuotta sitten, ja nyt jo voimme todeta sen suuren voiton. Tämä johtuu siitä, että ajamamme asia on oikea. Bulgarian talonpojat ovat herroja omassa maassaan, jonka kohtaloita he nyt ohjaavat. Nyt kokoontuneina näyttävät he voimansa ja ohjelmansa, joka takaa Bulgarian uudestisyntymisen. Pääkaupunki on pahin vastustajamme. Se on kauppiaiden ja kaikenlaisten esikuntain keskus, esikuntain, jotka meitä katkerasti vihaavat. Yöpöllöt, jotka muodostivat mustan blokin ja ajoivat Bulgarian vararikoon, ovat paenneet. Heitä pelotti kokouksemme pito. Me vakuutamme heille, että jos olisimme tahtoneet heidän tuhoansa, olisimme voineet ryhtyä siihen ilman kokoustakin. Siihen ei olisi tarvittu kuin talonpojan nyrkin isku. Ei pidä unhottaa, että Sofian suuri enemmistö on työläisiä, jotka kuuluvat ammattikuntiinsa. Emme tälle väestölle mitään pahaa tahdo. Mutta me asetamme itsemme muiden kustannuksella eläjiä vastaan, tätä illettävää harvainvaltaa vastaan, joka antaa Sofialle Sodomian ja Gomerran leiman. Koettakoon vastablokki vaan vallankumouksia palatsin ja ulkomaalaisten avulla. Aina voidaan neuvoa suurempain verojen ottoa maalaisväestöltä, mutta ei saa unhottaa, että on voimia, jotka kykenevät vastustamaan kaikkia liiallisuuksia. Tämä voima ei ole vain yleinen järjestysvoima vaan myöskin talonpojan nyrkki. Muiden kustannuksella elävien puolueiden esikunnat, jotka punovat juoniansa kumouksellisessa tarkoituksessa, elkööt unhottako, että me olemme valmiit puolustamaan itseämme heitä vastaan. Tästä hetkestä lähtien muiden kustannuksella eläjien kaupunki on karantäänissä, sillä se kaupunki oli mieletön.

Tästä päivästä lähtien on teidän oltava valmiina ryntäämään ensimmäisestä hätähuudosta voittaaksemme vastustajamme. Kaikki voimamme yhdistämme heitä vastaan, heidän uhkauksiaan ja

22222222

heidän vallankumoushankkeitaan vastaan.

Luoksemme tulevat ulkomaalaiset ovat tervetulleita, olkootpa he sitten hyviä tai pahoja. Ehtona on kuitenkin se, etteivät saa sekaantua meidän sisäisiin asioihimme. Jos meiltä vaaditaan mahdottomia ja viedään viimeinen leipäpala suusta, vaadimme, että maksettaviksi tuomitut korjauskustannukset maksavat ne, jotka ovat sotaan syylliset ja jotka ovat meidät kurjuuteen saattaneet. Tästä on vihdoinkin tehtävä selvä.

Vastapuolueet koettavat saada valtakunnan päämiehen puolelleen. Mutta me sanomme kuninkaalle: Saat olla valtaistuimella, mutta et saa hallita. Et ole puolueiden kuningas, vaan työväen tekevä kansan. Meistä ei koskaan tule palatsipuoluetta. Mutta me emme siedä, että kuningas seuraa edeltäjiensä vaarallisia jälkiä. Sire, halliset vaan, jos nautit kansan enemmistön luottamusta, kansan, joka voi valita Sinut tasavallan presidentiksi. Emme kohtele Sinua kuten Vanhan-Bulgarian hallitsijoita, vaan kuten Uuden-Bulgarian, joka ei tunne muuta suvereniteettiä kuin kansan tahdon.

Tästä päivästä lähtien alkaa agraarien hallitusagraarien, jotka tähän asti ovat tienneet vastustaa ulkonaaisia ja sisäisiä vihollisiaan.

Vasta nyt on meillä tilaisuus hallita.

Kaikilla voimillamme vastustamme niitä, jotka koettavat meitä kaataa.

Tunnustamme vain yhden voiman, jonka edessä taivumme, ja se on kansan tahto. Se ilmaisee meille itsensä v. 1924. Se voi tapahtua ennenkin, jos tahdomme, sillä nyt riippuu meistä, tahdomme ^{ko} vai emme. Meitä vainotaan murhilla. Suuri mestarimme Alexandre Dimitroff murhattiin. Vastustajamme, jotka turhaan koettavat saada valtaa haltuunsa, tekevät kaikkensa voidakseen komprometteerata parhaita miehiämme. Se ei ole heille onnistuva.

Hallitus ei tästä lähtien jatka töitään, jollei perusteta kommissionia, johon kuuluu joka departementin edustaja ja joka saa tehtäväkseen tarkastaa kaikki meidän tekomme ja todistaa vastustajiemme syytökset. Bulgarian talonpoika näyttää tien muiden

maiden talonpojille, ja jos joku meistä luopuu oikeasta ties-
tä, rangaistakoon häntä tavalla, joka kelpaa esimerkiksi.

Palanneena ulkomaalta voin vakuuttaa, että ulkopoliittiset
vaikeudet on voitettu. Mutkainen tie on oikaistu. Bulgaria on
nyt keuhkussa. Ne, jotka ovat rangaissseet vanhaa Bulgariaa, tunnus-
tavat meissä tapahtuneen muutoksen, joka kokonaan eroaa siitä,
mikä ennen oli. Uutta Bulgariaa kannattaa palkita.

Kaikki Bulgarian kansan toivomukset ^{ja} revendikatsionit ote-
tetaan nyt huomioon. Ne ovat jo päiväjärjestyksessä.

Bulgaria on tätä nykyä parhaissa suhteissa suurvaltoihin.
Olemme parhaissa suhteissa Saksaan ja Venäjään, jotka Genuassa
tunnustettiin suurvalloiksi. Katson sopivaksi tämän yhteydessä
huomauttaa, että Bulgaria ei ole minkään vallan kanssa tehnyt sopi-
muksia. Yksi ainoa sopimus allekirjoitettiin Genuassa; samalla
kertaa sen allekirjoittivat kaikki muutkin vallat. Tämän sopimuk-
sen päämäärä oli Europan rauha. Ei ole totta, kuten eräät lehdet
väittävät, että Bulgaria olisi tehnyt sopimuksen Neuvosto-Venäjän
kanssa. Oli vain ystävälliset välit molempien maiden delegaateil-
la, siinä kaikki. Bulgaria on taattu ulkoapäin tulevista hyökkäyk-
sistä, ja mikään sanktioniuhka ei meitä pelota. Maamme on itsenäi-
nen ja tietää miten itsenäisyytensä säilyttää.

Suomen v.t.asiainhoitajan Bukarestissa Sofia- raportti

No.8 - 13.

Salainen.

Bulgarian
tapahtu-
mat.

Bulgariasta viime viikkoina saapuneista tiedois-
ta on nähty, että maata on uhannut sisäpoliittiset sek-
kaukset, vieläpä mahdollisella ulkomaalaisten (Wrangelin)
väliintulolla. Sanomalehtien uutisista on ollut vaikea
muodostaa mielipidettä, siinä määrin ristiriitaisia ne
ovat olleet.

Kysymyksessä on Bulgarian hallitsijan ja hänen pää-
ministerinsä - Stamboulin - välillä jo kauan aikaa val-
linnut erimielisyys, joka sai kalliin yhteentörmäyksen
muodon, kun Stamboulinski puolueensa - agraarien - pitämäs-
sä 17:sta vuosikongressissa itse loukkasi ja antoi muiden
julkisesti loukata kuningasta. Loukkaaminen tapahtui siten,
että kongressin osanottajat Stamboulinski ja koko ministe-
riä etunenässä panivat toiseen mielenosoituskulkueen, joka
lipuineen marssi pitkin Sofian katuja, antaen yleisön lu-
kea lipuisteen esia. tällaista: "Kuningas on valtaistuimel-
la, mutta ei hallitse", ne vaadiamme agraarien diktatuuria"
j.n.e. Huippukohdan kuitenkin muodosti Stamboulinskin pu-
he, joka käänneksenä oheenliitettiin. Puheen poliittisen
merkityksen voi lyhyesti resumeraata täten: uhkauksia ku-
ningasta ja vastapuolaisia kohtaan.

Stamboulinskin puheen johdosta kerrotaan kuninkaan
sanoneen, että armeija on hänen puolellaan. Kuninkaalla
lienee ulkomaan sympatiat puolellaan, sillä Stamboulinskin
politiikalla, jonka jo melkein varmasti luullaan lähenty-
neen Neuvosto-Venäjään, ei ole ystäviä lännessä.

Millä tavalla konflikti päättyy, on vaikea sanoa. Suo-
men sanomalehtien mukaan olisi Stamboulinski jo eronnut,
mutta lienee tämä uutinen ennenaikainen. Ainakaan tällä-
seen ulkoministeriössä ei asiasta mitään tietoa ole saapu-
nut.

U U

ULKO- MINISTERIÖ			
	60949		ASIA
	20/6 22		

Uutiset punaisista lipuista, tasavallan julistamisesta y. m. lienevät saaneet alkunsa edellisestotetuista kulkueista ja Stamboulinskin puheesta, jossa viittaillaan tasavaltaan.

Wrangelin osuus tapahtumiin. Missä määrin huhussa, että vastapuolueet olisivat koettaneet Wrangelin Bulgariassa turvaa hakeneen ja saaneen armeijan (20,000 miestä, kuten Romanian Yleisesikunnasta on allekirjoittaneelle ilmoitettu, eikä, kuten Suomen lehdet ovat kertoneet, 30,000) avulla kaataa Stamboulinskin agraarihallituksen, on perään, on Bukarestissäkin vaikea sanoa. (Agraarien kongressissa pidetyissä puheissa on kyllä selvästi viitattu vastapuolueiden juoniin ulkomaalaisten kanssa). Konstantinopolin lehdissä muistelee allekirjoittanut nähneensä sellaisia lausuntoja, että Wrangel olisi muodostanut valtion valtioon ja että Ranskan Konstantinopolissa oleva Korkea Kommissaari Kenraali Pellé ei olisi suostunut antamaan Wrangelille turvapaikkaa Turkissa sen jälkeen kuin hänen armeijansa tuli Bulgariassa aseista riisutuksi. (Itse hän lienee nyt Jugoslaviassa ja miehet hajaantuneina Turkkiin, Kreikkaan ja Jugoslaviaan; erään suurvallan sotilasattashea, jonka kanssa pari päivää sitten oli asiasta puhetta, ei sanonut kiinnittävänsä mitään huomiota siihen, missä Balkanin maassa Kenraali Wrangel majoittuu). Stamboulinskin hallitus on Wrangelin aseista riisumisen selittänyt siten, että se on tapahtunut Suurlähettiläsneuvoston Sofiassa toimivalle Commissione Interallie Militaire de Contrôle'lle antaman määräyksen mukaisesti. Todellisesta asianlaidasta ilmoittaa m. m. tšekkiläinen ulkoministeriö kaipaavansa tietoja eikä muuten näy panevan siihen erikoista huomiota.

Lähempiä tietoja agraarien kongressista. Osanottajia oli noin 50,000. Vieraina oli Puolan, Tšehkoslovakian ja Baijerin talonpoikien edustajia. Puolan edustajien etunenässä oli entinen pääministeri Vitos, joka kokouksessa pitämässään puheessa lausui m. m., että Bulgarian talonpojat näyttävät tien kokea Euroopalle. - Romaniassa pelätäänkin, että sen tsarantit (agraarit) tulevat saamaan vaikutteita Bulgariasta. Konstantinopolissa ilmestyvä "Le Journal d'Orient" kirjoittaa, että

Bulgarian agraarien politiikalla on yleiseurooppalainen merkitys ja että kaikkien Balkanin maiden vastainen poliittinen kehitys tulee siitä riippuvaiseksi.-

Lähempiä tietoja Bulgarian agraari- ja muista puolueista. Agraareilla- nykyisen hallituksen puolueella- on Sobranassa ehdoton enemmistö kaikkien muiden puolueiden yli; sillä on 110 ääntä kaikista 200:sta. Toiset suurimmat puolueet ovat kommunistit, joilla on Sobranassa 42 edustajaa, ja demokraatit, joilla on 21; kokoomuksella on 21 edustajaa, sosialisteilla, liberaaleilla ja radikaaleilla muutamia kullakin.- Uudet vaalit ovat v.1924.

T.k.5 p:nä oli minulla kunnia lähettää Bulgarian tapahtumista seuraava chifferisanoma:

" Ulkoasiat

Helsingfors

"001 yhdeksäs Notiserna finska tidningspressen
"Händelserna i Bulgarien torde vara hög grad öfver-
"drifna pågående 17:de agrarpartiets kongress
"fullt fredlig karaktär ehuru visserligen hot-
"fulla yttranden tronen Stambouliniskis tal kongres-
"sens öppnande ingå afsikt uppenbart tvinga kun-
"gen blifva lekbohl agrarpartiets händer

Finlandia-".

[Tämän raportin kirjoittaminen on valitettavasti viipynyt syystä, että Lähetyksellä ei ole tarpeellisia työvoimia. Lähetyksen ainoa kanslia-apulainen on huhtik.10 p:stä asti, jolloin allekirjoittanut otti Lähetyksen haltuunsa, yksinomaan vienyt Lähetyksen diarioita- v.1921 kirjeitä, vv.1920-1921-1922 sähkösanomia y.m., mikä työ sitä ennen oli kokonaan takana.]

Bulgaria ja Neuvosto-Venäjä. Hyvästä lähteestä, jonka olen luvannut olla mainitsematta, on minulle ilmoitettu, että Romanian hallitus on vakuutettu- vaikka suoranaista todisteita ei liene olemassa- siitä, että Stamboulinekin hallitus ja Neuvosto-Venäjä pelaavat samaa peliä. Saman lähteen mukaan olisi Bulgarialla puolivirallinen missiöni myöskin bolshevi-ki- Ukrainassa, joko Harkovissa tai Kievisssä sekä sen lisäksi jonkunlainen agentti Odessassa. Romanian Yleisesikunnan salaisesta raportista 31 p. toukok. t. v. olen tilaisuudes-

sa esittämällä seuraavan kohdan:

"On todisteita siitä, että Stamboulin skin hallitus on astunut Neuvosto- politiikan vaikutuspiiriin (sfera politicei sovietice rusesti). Genuassa on ollut lukuisia keskusteluja Rakovskin ja Stamboulin skin välillä tarkoituksella tehdä bolsheviki- propaganda Balkanin maissa tehokkaammaksi. Tässä tarkoituksessa on huomattavia rahasummia lähetetty Berlinistä Sofiaan siellä olevien bolshevikiagenttien käytettäväksi. Propaganda tapahtuu Stamboulin skin hallituksen tieteen."

Ei ehkä haitanne huomauttaa, että Bulgarian pahan suovat naapurit ennenkin ovat panneet kaikenlaisia huhuja liikkeelle Bulgariasta saattaakseen sen epäilyksen alaiseksi Ententen silmissä. Siten ollen sekä jonkun verran tuntien olosuhteita täällä luulen voivani tehdä sen huomautuksen, että yllämainittuihin väitteisiin on parasta suhtautua varovasti. - Toiselta puolen on taas moni sitä mieltä, että ei olisi ihme, jos Bulgaria nykyisessä nöyryyttävässä asemassaan ja revendikatsioniensa tyydyttämiseksi (pääsy Egean merelle y.m.) olisi pakotettu kääntämään katseensa Neuvosto- Venäjään.-

Kommunismi Bulgariassa. T.k.4 - 8 p:nä oli Sofiassa Bulgarian kommunistien 4:jäs kongressi. Se oli aivan erillään edellä kerrotuista tapahtumista. Vieraina oli Neuvosto- Venäjän delegaatti Vladimir Miljutin, Saksan kommunistien delegaatti Wilhelm Pick sekä Kreikan, Romanian ja muiden maiden kommunistien edustajia. Kongressissa pidettyjen puheiden mukaan on Bulgariassa 1512 kommunistijärjestöä, jotka yhteensä käsittävät 34,000 jäsentä. Kongressissa ei tapahtunut mitään erikoisempaa.

Bukarest 12 p. kesäk. 1922.

Halvar Harkkon
Lähetystösiht., v.t. asioinnohitaaja.

puheesta

Bulgarian Pääministerin Stamboulinskin Bulgarian agraaripuolueen
pitämien 17:sta vuosikongressin avajaisissa Sofiassa 28 p.toukok.
1927.

- Palaan Genuasta, jossa neljäneltä eri maata oli edustettuna. - Agraariliike alkoi Bulgariassa vasta viisikolmatta vuotta sitten, ja nyt jo voimme todeta sen suuren voiton. Tämä johtuu siitä, että ajamamme asia on oikea. Bulgarian talonpojat ovat herroja omassa maassaan, jonka kohtaloita he nyt ohjaavat. Nyt kokoontuneina näyttävät he voimansa ja ohjelmansa, joka takaa Bulgarian uudestisyntymisen. Pääkaupunki on pahin vastustajamme. Se on kauppiaiden ja kaikenlaisten esikuntain keskus, esikuntain, jotka meitä katkerasti vihaavat. Yöpylliset, jotka muodostivat mustan blokin ja ajoivat Bulgarian vararikoon, ovat paenneet. Heitä pelotti kokouksemme pito. Me vakuutamme heille, että jos olisimme tahtoneet heidän tuhoansa, olisimme voineet ryhtyä siihen ilman kokoustakin. Siihen ei olisi tarvittu kuin talonpojan nyrkin isku. Ei pidä unhottaa, että Sofian suuri enemmistö on työllisiä, jotka kuuluvat ammattikuntiinsa. Emme tälle väestölle mitään pahaa tahdo. Mutta me asestamme itsemme muiden kustannuksella eläjiä vastaan, tätä illettävää harvainvaltaa vastaan, joka antaa Sofialle Sodomian ja Gomorran leiman. Koettakoon vastablokki vaan vallankumouksia palatsin ja ulkomaalaisten avulla. Aina voidaan neuvoa suurempain verojen ottoa maalaisväestöltä, mutta ei saa unhottaa, että on voimia, jotka kykenevät vastustamaan kaikkia liiallisuuksia. Tämä voima ei ole vain yleinen järjestyvoima vaan myöskin talonpojan nyrkki. Muiden kustannuksella elävien puolueiden esikunnat, jotka punovat juoniansa kumouksellisessa tarkoituksessa, eivät unhottako, että me olemme valmiit puolustamaan itseämme heitä vastaan. Tästä hetkestä lähtien muiden kustannuksella elävien kaupunki on karantäänissä, sillä se kaupunki oli mieletön.

Tästä päivästä lähtien on teidän oltava valmiina ryntäämään ensimmäisestä hätähuudosta voittaaksemme vastustajamme. Kaikki voimamme yhdistämme heitä vastaan, heidän uhkauksiinsa ja

XXXXXXXX

heidän vallankumoushankkeitaan vastaan.

Luoksemme tulevat ulkomaalaiset ovat tervetulleita, olkootpa he sitten hyviä tai pahoja. Ehtona on kuitenkin se, etteivät saa sekaantua meidän sisäisiin asioihimme. Jos meiltä vaaditaan mahdottomia ja viedään viimeinen leipäpala suusta, vaadimme, että maksettaviksi tuomitut korjauskustannukset maksavat ne, jotka ovat sotaan syylliset ja jotka ovat meidät kurjuuteen saattaneet. Tästä on vihdoinkin tehtävä selvä.

Vastapuolueet koettavat saada valtakunnan päämiehen puolelleen. Mutta me sanomme kuninkaalle: Saat olla valtaistuimella, mutta et saa hallita. Et ole puolueiden kuningas, vaan työtä tekevän kansan. Meistä ei koskaan tule palatsipuoluetta. Mutta me emme siedä, että kuningas seuraa edeltäjiensä vaarallisia jalkia. Sire, halliset vaan, jos nautit kansan enemmistön luottamusta, kansan, joka voi valita sinut tasavallan presidentiksi. Emme kohtele sinua kuten Vanhan-Bulgarian hallitsijoita, vaan kuten Uuden-Bulgarian, joka ei tunne muuta suvereniteettiä kuin kansan tahdon.

Tästä päivästä lähtien alkaa agraarien hallitusagraarien, jotka tähän asti ovat tienneet vastustaa ulkonaisia ja sisäisiä vihollisiaan.

Vasta nyt on meillä tilaisuus hallita.

Kaikilla voimillamme vastustamme niitä, jotka koettavat meitä kaataa.

Tunnustamme vain yhden voiman, jonka edessä taivumme, ja se on kansan tahto. Se ilmaisee meille itsensä v. 1924. Se voi tapahtua ennenkin, jos tahdomme, sillä nyt riippuu meistä, tahdomme ^{ky}vaiko emme. Meitä vainotaan murhilla. Suuri mestarimme Alexandre Dimitroff murhattiin. Vastustajamme, jotka turhaan koettavat saada valtaa haltuunsa, tekevät kaikkensa voidakseen komprometteerata parhaita miehiämme. Se ei ole heille onnistuva.

Hallitus ei tästä lähtien jatka töitään, jollei perusteta komissionia, johon kuuluu joka departementin edustaja ja joka saa tehtäväkseen tarkastaa kaikki meidän tekomme ja todistaa vastustajiemme syytökset. Bulgarian talonpoika näyttää tien'muiden

maiden talonpojille, ja jos joku meistä luopuu oikeasta ties-
tä, rangaistakoon häntä tavalla, joka kelpaa esimerkiksi.

Palanneena ulkomaalta voin vakuuttaa, että ulkopoliittiset
vaikeudet on voitettu. Mutkainen tie on oikaistu. Bulgaria on
nyt kevyässä. Ne, jotka ovat rangaisseet vanhaa Bulgariaa, tunnus-
tavat meissä tapahtuneen muutoksen, joka kokonaan eroaa siitä,
mikä ennen oli. Uutta Bulgariaa kannattaa palkita.

Kaikki Bulgarian kansan toivomukset ^{ja} revendikatsioonit ote-
tetaan nyt huomioon. Ne ovat jo päiväjärjestyksessä.

Bulgaria on tätä nykyä parhaissa suhteissa suurvaltoihin.
Olemme parhaissa suhteissa Saksaan ja Venäjään, jotka Genuassa
tunnustettiin suurvalloiksi. Katson sopivaksi tämän yhteydessä
huomauttaa, että Bulgaria ei ole minkään vallan kanssa tehnyt sopi-
muksia. Yksi ainoa sopimus allekirjoitettiin Genuassa; samalla
kertaa sen allekirjoittivat kaikki muutkin vallat. Tämän sopimak-
sen päämäärä oli Europan rauha. Ei ole totta, kuten eräät lehdet
väittävät, että Bulgaria olisi tehnyt sopimuksen Neuvosto-Venäjän
kanssa. Oli vain ystävälliset välit molempien maiden delegaatioi-
la, siinä kaikki. Bulgaria on taattu ulkoapäin tulevista hyökkäyk-
sistä, ja minkään sanktionuhka ei meitä pelota. Maamme on itsenmäi-
nen ja tietää miten itsenäisyytensä säilyttää.
